

A bírálóbizottság értékelése

Kecskés D. Gusztáv doktori értekezése az 1956-os magyar forradalmat követő menekülthullám nemzetközi dimenzióit vizsgálja, elsősorban a nemzetközi szervezetek szerepére és azok Magyarországra gyakorolt hatására fókuszálva. A munka rendkívül gazdag és alaposan feltárt magyar illetve nemzetközi levéltári forrásanyagra épül. A menekültek befogadása kapcsán három cselekvési szintet különböztet meg: 1. kormányközi nemzetközi szervezetek, 2. nem kormányzati nemzetközi szervezetek és 3. néhány érintett ország kormányzati adminisztrációja. Rámutat a három cselekvési szint aktorai közötti kölcsönhatásokból fakadó sajátos dinamikára is, amely áttételesen a magyarországi konszolidációra is visszahatott. A nemzetközi kapcsolattörténet hagyományos, neoliberaisztikus felfogásának megfelelően az elemzés szervezetközpontú.

A disszertáció nyomatékosan rávilágít annak a hidegháborús kegyelmi állapotnak az összetettségére, amely a magyarok gyors és hatékony befogadását, illetve tartós integrációját lehetővé tette. 1956–1957 fordulóján, a hidegháborús enyhülés speciális szakaszában nem volt kész protokoll egy szovjet típusú diktatúrából kiinduló tömeges menekülés kezelésére. A magyar menekültek megsegítése érdekében a nemzetközi közösség összefogott, ad hoc forgatókönyvvel „humanitáris csodát” írt, ellentétben a korábbi, az 1930-as évek második felétől jellemző restriktív és gyakran embertelen menekültpolitikával szemben. Kecskés rávilágít arra, hogy a már korábban is ismert okok (humanitárius ideák, hidegháborús propaganda, nyugati lakosság szimpátiája, gazdasági megfontolások stb.) mellett a sikertörténet meghatározó előfeltétele volt a kormányzati, a kormányközi és az NGO szereplők céljainak egybeesése is.

A munka tudományos érdeme, hogy bemutatja az 1956-os magyarok befogadásán keresztül a nemzetközi menekültbefogás sokszereplős rendszerré alakulását. Ebben a folyamatban új elemként jelent meg a pénzügyi fedezet kollektív előteremtése és normává válása. Azonban az Egyesült Államok példáján arra is felhívja a figyelmet, hogy a burden-sharing norma követésének feltétele a kézzelfogható propagandaérték megléte volt. A dolgozat arra is rámutat, hogy az 1956-os magyarok relatíve nem is olyan nagy tömege megkérdőjelezte az 1951-es Genfi Menekültügyi Egyezmény menekültfogalmát és a menekültügyi eljárásrendjét.

A disszertáció tekinthető az első olyan magyar nyelvű szintézisnek, amely feltárta az 1950-es évek menekültkezelésében a nemzetközi kormányközi és NGO szereplők professzionalizálódásának és kooperációjának folyamatát, illetve a nemzetközi menekültsegélyezésben az UNHCR központi szereplővé válását. Jelentős tudományos eredmény annak érzékeltetése is, hogy az UNHCR és a Vöröskereszt egyaránt a hidegháborús szabályokhoz alkalmazkodó, határozottan nyugatbarát és hangsúlyosan humanitáris elveket valló entitásként tevékenykedtek. A magyar menekültválság idején egyfajta híd képeztek a két pólus, az ellenoldalak között, bizonyítva ezzel a vasfüggöny operatív (segélyek) és mentális (pl. repatriálásban, keresőszolgálatban való részvétel) átjárhatóságát.

A disszertáció további fontos megállapítása az is, hogy a nemzetközi szervezetek magyar menekültekkel kapcsolatos aktivitása hatást gyakorolt a Kádár-rendszer konszolidációjára. A munka érdeme továbbá, hogy számba veszi a dekolonizáció és az európai migrációs politika összefüggéseit és kölcsönhatásait is.

A bizottság kéri, hogy a jelölt az opponensi vélemények és a nyilvános vitán elhangzott megjegyzések alapján korigálja dolgozatát. A hivatal belső világára fókuszáló szervezetközpontú megközelítést egészítse ki egy szereplőközpontú perspektívával, amely az egyes szervezetek élén álló vezető személyek tevékenységének, motivációjának és kapcsolati hálójának a feltárására koncentrál. További kritikai észrevétel, hogy a szervezetek, intézmények működéstörténete beárnyékolja, néhol eltakarja a megközelítőleg 200 ezer magyar menekült történetét. Ennek ellensúlyozására szolgálhatnak a korabeli írott sajtó és rádió források, illetve a bőségesen rendelkezésre álló egykori menekültekkel készített oral history interjúk is. A

számos adat és statisztika átláthatósága és összehasonlíthatósága érdekében táblázatok, és diagramok beillesztését javasolja.

A szóbeli védésen a jelölt adekvátan, részletesen és a legjobb tudása szerint válaszolt a feltett kérdésekre és a kritikai megjegyzésekre. A disszertáció érdemei és a vitában elhangzott válaszok alapján a bizottság javasolja a jelölt számára az MTA doktora cím odaítélését.